

Norges Banks hovedstyre

Oslo, 30. september 2025

Oppfølging av SPUs investeringer i Israel – brev nr. 2

Vi viser til representantskapets brev av 4. september 2025 med spørsmål til hovedstyret. Representantskapet mottok skriftlig svar fra hovedstyret 15. september 2025. Vi viser også til muntlig redegjørelse fra sentralbanksjefen i representantskapets møte 25. september 2025.

I sitt tilsynsarbeid er representantskapet avhengig av å få klare svar på alle spørsmål som stilles til hovedstyret. I møtet 25. september 2025 besluttet representantskapet å sende et nytt brev til hovedstyret der det bes om mer presise svar på enkelte av de tidligere stilte spørsmålene. Det bes også om svar på noen oppfølgingsspørsmål.

Nedenfor følger spørsmål som vi ønsker skriftlig svar på innen 31. oktober 2025. Som nevnt i det første brevet mener vi at saken har stor offentlig interesse og at sakens dokumenter derfor bør kunne offentliggjøres.

Bakgrunn:

Menon Economics utførte i 2024, på vegne av representantskapet, et tilsyn med etterlevelse av rammeverk for observasjon og utelukkelse, og godkjenning av markeder og land. Rapporten slo fast at Norges Bank fulgte de retningslinjer og mandat gitt av Finansdepartementet.

Representantskapet har i fem av seks ordinære møter i 2024 stilt spørsmål knyttet til SPUs investeringer i Israel. Svarene fra Norges Bank på disse spørsmålene var at de forholdt seg til og fulgte retningslinjene fra Finansdepartementet.

1. Om retningslinjer og handlingsrommet

Retningslinjene da og nå er de samme. De siste ukene gir et inntrykk av at banken har et handlingsrom utover det som har vært kjent tidligere. Mener Norges Bank at handlingsrommet er uendret og at de tiltak som har blitt presentert siden 1. august ikke innebærer endring i rutiner knyttet til retningslinjene?

2. Eksterne forvaltere

- a) I møtet 25. september 2025 merket representantskapet seg at beslutningen om oppsigelse av de eksterne forvalterne i Israel først ble vurdert i forbindelse med oppmerksomheten saken fikk i august. Dette bes bekreftet.

- b) Det å avslutte forholdet til eksterne forvaltere og ta med forvaltningen hjem slik det ble gjort/begrunnet i dette tilfellet - har banken gjort noe tilsvarende før?
- c) I møtet uttalte også sentralbanksjefen at oppsigelse av de eksterne forvalterne burde vært gjort tidligere. Vi ber om bekreftelse av dette.
- d) Leder av NBIM bemerket at i et land i krig vil både selskapers og forvalteres lojalitet være sterkere mot landet enn mot aksjonærer og oppdragsgivere. Beslutningen om terminering av forvalternes kontrakter burde derfor vært tatt tidligere.
 - Vi ber om bekreftelse av dette.
 - Er det slik at lojalitetsutfordringer var en av årsakene til oppsigelse av de eksterne forvalterne i Israel?
- e) Representantskapet tok i møtet opp at oppfølging av eksterne forvaltning i et marked kan ha en iboende risiko for at vurderinger som gjøres av eksterne forvaltere relatert til ansvarlig forvaltning vurderes annerledes enn i Norge. Sentralbanksjefen sa seg enig i denne vurderingen. Vi ber om bekreftelse av dette.
- f) Det står i hovedstyrets svar 15. september 2025 at i saken der den ene forvalteren i Israel er deleid av nåværende industri- og økonomiminister, ble de politiske forbindelsene identifisert og vurdert i 2020 i forbindelse med at NBIM inngikk avtalen med den eksterne forvalteren. Det står i svaret at den eksterne forvalteren opplyste at en person som var deleier av det børsnoterte holdingselskapet var medlem av parlamentet. Det ble etter kontraktsinngåelse etablert løpende overvåking av den aktuelle forvalteren i henhold til IDD-rammeverket. Gitt PEP-statusen og tilhørende risikofaktorer, var den eksterne forvalteren gjenstand for månedlige IDD-screeninger.

Det må forutsettes at NBIM gjennom månedlige screeninger har vært kjent med at parlamentsmedlemmet ble industri – og økonomiminister. Representantskapet oppfattet i møtet 25. september at NBIMs risikovurdering av informasjon om eierskapet i forvalterselskapet i Israel (politisk eksponert person, minister i Israels regjering), har vært mangelfull, inkludert den endelige beslutningen om å ikke terminere kontrakten basert på informasjonen som forelå. Vi ønsker bekreftelse på at representantskapet har forstått dette riktig.

- g) Hovedstyret opplyste i sitt svar 15. september 2025 at NBIM sier opp om lag 10 mandater med eksterne forvaltere årlig. Kan hovedstyret dokumentere årsaker til avslutning av avtaler med eksterne forvaltere de to siste årene?

3. Det er uttalt at saken har betydning for bankens omdømme.

- a) Hvordan og når er omdømmerisikoen vurdert?
- b) Vurderes risikoen for å bli oppfattet som å være et politisk virkemiddel som en omdømmerisiko for banken og NBIM?

- c) Hvordan vektes omdømmerisiko i Norge opp mot omdømmerisiko for fondet i utlandet, og hvordan måles omdømmet i Norge og utlandet?
4. Hovedstyret skal ifølge mandatet for SPU godkjenne og jevnlig vurdere allerede godkjente markeder og land. I brevet til Finansdepartementet 18. august 2025 redegjøres det for at hovedstyret ved siste gjennomgang opprettholdt godkjenningen av det israelske markedet.
- a) I hvilken grad gjør hovedstyret egne vurderinger før en endelig beslutning om godkjenning eller opprettholdelse av godkjenning tas?
 - b) Har hovedstyret vurdert om Israel på bakgrunn av krig og konflikt nå er et land med høy risiko og dermed vurdert å ikke godkjenne landet?
5. NBIM solgte alle israelske statsobligasjoner sent høsten 2023, etter krigens start i Gaza.
- a) Hvilke vurderinger ble gjort den gang og
 - b) hvordan skiller disse vurderinger seg fra vurderinger om fortsatt å eie aksjer i samme land?
6. I vårt brev av 4. september 2025 spurte representantskapet om hvilke retningslinjer som gjelder for vurdering av ESG-relaterte forhold før en investering i et selskap gjøres.
- a) Hovedstyret svarte i sitt brev av 15. september 2025, men vi ber hovedstyret være mer konkret om hvilke prosedyrer som gjelder for investeringspersonell både internt og eksternt for vurdering av ESG-relaterte forhold i tillegg til finansielle vurderinger.
 - b) I møtet i representantskapet 25. september opplyste sentralbanksjefen at det skal gjøres særskilte aktsomhetsvurderinger ved investeringer i land som er i krig og konflikt generelt og Israel spesielt. Kan hovedstyret redegjøre nærmere for hva slags vurderinger dette skal være, samt hvilke kriterier som legges til grunn for aktsomhetsvurderingene?
 - c) Er det andre tiltak enn slike aktsomhetsvurderinger som gjøres ved investeringer i Israel?
 - d) Hvem kvalitetsikrer de utførte aktsomhetsvurderingene?
7. I brevet til Finansdepartementet 18. august 2025 redegjøres det for tiltak blant annet knyttet til gjennomgang av rutinene i alle ledd i bankens arbeid med observasjon og utelukkelse samt styrende dokumenter for å vurdere kravene som stilles til den eksterne aksjeforvaltningen. I møtet opplyste sentralbanksjefen at hovedstyret er i gang med å vurdere tiltak. Hovedstyrets overordnede vurdering at det etablerte rammeverket for forvaltningen fungerer.
- a) Hvorfor ble ikke behovet for slike tiltak vurdert eller opplyst da representantskapet gjennomførte tilsynsprosjektet i 2024?

- b) Vil hovedstyret vurdere ytterligere tiltak utover det som er nevnt i brev til Finansdepartementet?
 - c) Vil Norges Bank ta initiativ overfor Finansdepartementet for å klargjøre retningslinjene for observasjon og utelukkelse?
 - d) Mange av vurderingene er basert på skjønn. Det gir lite transparens, etterprøvbarhet og forutsigbarhet. Ser Norges Bank muligheter for i større grad å utvikle verktøy som har karakter av mekanisk respons, som kan utløses når denne type situasjoner oppstår?
8. I forbindelse med representantskapets spørsmål om utelukkelsen av Caterpillar opplyste sentralbanksjefen at det i dette tilfellet var ingen grunn til å ikke følge etikkrådets tilrådning. Har hovedstyret på generelt grunnlag diskutert hvor grensen går for vurdering av leverandører av produkter som lenger ut i verdikjeden benyttes i krig og konflikt?
9. Etter hovedstyrets vurdering, hvordan ivaretas Etikkrådets uavhengighet i vurderingene hvis koordinering og samarbeid blir for tett?

Med hilsen

Julie Brodtkorb

Leder Norges Banks representantskap